

Visuomenės sveikatos specialistų pasiskirstymo darbo rinkoje bei visuomenės sveikatos stebėsenos specialistų žinių ir įgūdžių poreikio vertinimas (2012–2013 m.)

Projekto vadovas: dr. Virginija Kanapeckienė

Atsakingi vykdytojai: Vytenė Jankauskienė, Olga Ubartienė, Vitalija Keršytė

Pagrindimas.

Žmogiškųjų išteklių planavimas yra sėkmingos sveikatos priežiūros sistemos sudėtinė dalis, kuriai ilgą laiką visame pasaulyje buvo skiriamas nepakankamas dėmesys. 2006 m. Pasaulio sveikatos organizacija atkreipė į tai dėmesį, savo metinę ataskaitą skirdama sveikatos priežiūros specialistams. Veiksmingai visuomenės sveikatos veiklai šalyje užtikrinti būtina sukurti ne tik visuomenės sveikatos specialistų rengimo, mokymo, kvalifikacijos tobulinimo sistemą, bet ir prognozuoti specialistų poreikį. O tam svarbu žinoti specialistų integravimosi į darbo rinką, pasitraukimo iš profesijos tendencijas, specialistų žinių poreikį.

Medžiaga ir metodai.

Surinkti duomenys apie 695 asmenis, pradėjusius visuomenės sveikatos studijas 1999 ir 2000 m. bei 2004 ir 2005 m. Vilniaus (VU), Lietuvos sveikatos mokslų (LSMU) ir Klaipėdos universitetuose (KU). Taip pat anketinės apklausos būdu apklausti 33 visuomenės sveikatos biuruose dirbantys 35 visuomenės sveikatos stebėsenos specialistai. Tyrimas vykdytas, gavus Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos leidimą tvarkyti duomenis be subjekto sutikimo. Visuomenės sveikatos absolventų pasiskirstymas darbo rinkoje vertintas 2013 m. kovo 1 dieną.

Rezultatai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad Lietuvoje rengiama daug visuomenės sveikatos specialistų: 1999–2000 ir 2004–2005 metais į trijų Lietuvos universitetų (VU, LSMU ir KU) visuomenės sveikatos bakalauro studijas įstojo 487 asmenys. Į magistratūros studijas LSMU įstojo 208 asmenys, baigę kitus universitetus (ar specialybes) ar LSMU bakalaurą ankstesniais metais. Iš viso įstojo 695 asmenys, studijas baigė 630. Visuomenės sveikatos studentų pasitraukimas iš studijų: bakalauro – 10,5 proc., magistrų – 9,0 proc. Lietuvos sveikatos mokslų universitete iš bakalauro studijų pasitraukė mažiausiai asmenų (5,8 proc.) lyginat su Vilniaus (13,8 proc.) ir Klaipėdos (12,4 proc.) universitetais ($p < 0,05$). Pasitraukimo iš magistro studijų skirtumų tarp universitetų nenumatyta. Per ketverius metus, kai buvo atliekamas tyrimas, darbo rinką kasmet papildydavo daugiau kaip 100 visuomenės sveikatos programos absolventų. Didžioji dauguma (80,3 proc.) absolventų dirbo, 1,6 proc. turėjo bedarbio statusą, apie penktadali (17,9 proc.) absolventų duomenų darbo rinkoje nerasta. Dirbančiųjų pasiskirstymas darbo rinkoje pagal įstaigas parodė, kad tik trečdalis absolventų dirbo visuomenės sveikatos priežiūros sistemai priklausančiose įstaigose (30,9 proc.). Didžioji specialistų dalis dirbo srityse, kuriose reikalinga sveikatos žinių: po penktadalį – asmens sveikatos priežiūros įstaigose (20,8 proc.) ir farmacijos, medicinos prietaisų įstaigose (20,3 proc.), dešimtadalis (10 proc.) – įstaigose, nepriklausančiose SAM, tačiau vykdančiose visuomenės sveikatos funkcijas, 5 proc. – universitetuose bei kolegijose. 50,5 proc. visuomenės sveikatos absolventų pasitraukė iš profesijos. Pusė visų baigusiu visuomenės sveikatos studijas absolventų dirbo pagal specialybę – visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos įstaigose bei kitose įstaigose, atliekančiose visuomenės sveikatos funkcijas (Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinė darbo inspekcija, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas ir pan.).

Tyrimo metu buvo nustatyti visuomenės sveikatos stebėsenos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo netolygumai. Specialistai kvalifikacijos tobulinimą įvertino kaip naudingą (63 proc.), nors teigė, kad Lietuvoje nepakankamas visuomenės sveikatos renginių pasirinkimas (60 proc.), trūksta informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginius (77,1 proc.) Didžioji dalis specialistų norėtų tobulinti profesines kompetencijas, labiausiai trūksta praktinių įgūdžių.

Priimtinausios tobulinimo formos – 1–2 dienų trukmės praktiniai mokymai ir tobulinimosi kursai. Respondentai pasakė teigiamą požiūrį į visuomenės sveikatos specialistų registro sukūrimą – 71,4 proc. respondentų sutiktų būti įtraukti į registrą.

Apibendrinimas.

Visuomenės sveikatos specialistų prognozavimo problemą padėtų išspręsti visuomenės sveikatos specialistų registras, suteikiantis informaciją apie visuomenės sveikatos įstaigose dirbančius specialistus, jų išsilavinimą, kvalifikaciją, demografines charakteristikas. Planuojant specialistų rengimo užsakymą būtina atsižvelgti į tai, kad visuomenės sveikatos specialistus rengia ne viena aukštoji mokykla, kad absolventams suteikiamas kvalifikacinis laipsnis, o ne profesinė kvalifikacija, ir jie gali dirbti kitose įvairiose srityse (švietimo ir mokslo, su sveikata nesusijusiose ekonomikos srityse) ir į tai, kad dalis stojančiųjų (į LSMU magistrantūrą) jau turi įvairų universitetinį išsilavinimą ir dirba kitose srityse.

Daugiau informacijos suteiks Virginija Kanapeckienė tel.: (8 5) 262 5479 arba el. paštu: virginija.kanapeckiene@hi.lt.